

Qafar CƏFƏRLİ

Müğənninin səsi Məşəbilənin canına yağ kimi yayılırdı:

**"Bağa girdim üzümə,
tikan batdı dizimə.
Əyildim çıxarmağa,
yar sataşdı gözümə".**

Musiqinin ahənginə uyğun olsa da, Məşəbilənin yaşına uyşmayan əl-qol hərəkətləri, çiyin oynatması, arada ayaqlarını çarpazlayıb sürətli dönüşü həmişə olduğu kimi yenə də məclis əhlinin gur alqışları ilə müşayiət olundu. Gülgəzin onun üzünə zillənib əynindəki uzunqol paltarın biləyinə kimi örtüyü əllərini havada oynatması, gözlərini nazla süzüb, ilıq bir təbəssümlə gülması, arada başından açıqılıb boynuna tərəf sürüşən örpəyini ani bir hərəkətlə alınına kimi dartması və yenidən əda ilə rəqsinə davam etməsi də hamının ürəyinə yatırdı. Bu zaman alqışların Məşəbiləyə və ya Gülgəzə aid olmasını ayırd etmək çətin idi.

Məşəbilənin centlimensayağı Gülgəzin əlindən tutub oturduğu stula kimi müşayiət etməsi də hər dəfə olduğu kimi yenə məclisdəkilərin gülüşü və alqışına səbəb oldu.

Gülgəz gözlərinin ədası ilə tərəfmüqabilinə minnətdarlıq edib, yerində oturdu. Məşəbilə isə masa başına keçən kimi artıq stakana süzülmüş növbəti yüz qram arağı başına çəkdi, özündən razı halda məclisdəkiləri seyr etməyə başladı...

Məşəbilənin əsil adının Qüdrət olduğunu öz yaşadlarından başqa kənddə çox az adam bilirdi. Hələ məktəb illərində dostlarının əzizləmə formasında "bilə"-deyə onu çağırması Qüdrətin də ürəyinə yatırdı. Toy mağarında böyük kişilərin olduğu həmin vaxtlarda Qüdrət kimi uşaqlar çadırın kənarında, qaranlıq bir yerdə sümükələrinə düşən havalara o ki var oynamağa adət etmişdilər. Çox sayda kənd uşaqları rəqs etməyi elə bu sayaq oynamaqla öyrənmişdilər. Onların arasında Qüdrət xüsusi olaraq seçilirdi. Qüdrəti başqalarından fərqləndirən bir qəribə cəhəti də elə uşaq yaşlarından "Gülgəzi" ha-

"GÜLGƏZİ"

(hekayə)

vasına daha şövqlə oynaması idi. Taytuşları bu rəqsin qocafəndi olduğunu ona dəfələrlə başa salmağa çalışmışdılar. Amma xeyri yox idi, Qüdrət deyilənləri qəbul etmir, üstəlik bu havaya olan sevgidən hər dəfə öz rəqsinə yeni əlavələr edirdi.

Qüdrət cavan yaşlarında, hətta qohumu Xədicə ilə evlənilib, ailə quranda da, tək övladı olan Sonanı gəlin köçürəndə də elə bu havaya oynamışdı. Qızının toyunda rəqs etməyinin digərələrindən fərqi həmin vaxtı qeyri-iradi kövrəlməsi, bir neçə damcı göz yaşının çənəsinə doğru üzünə aşığı axması oldu. Amma bunun sevinc göz yaş olduğunu qızının qulağına pıçıldaması ilə həm özü, həm də qızı məmnun qalmışdı.

Sövet hökumətinin dağılması hamı kimi Qüdrətin də həyatında izziz keçmədi. Sovsoz torpaqları pay kimi kənd camaatına paylandıqdan sonra orta-ixtisas təhsilli aqronom olan Qüdrət də işsiz qaldı. O vaxtlar yaşı qırx beşi haqlamışdı. Ən azından yaşamaq üçün Qüdrət bir yol axtarmağa məcbur idi. Çıxış yolunu bir neçə il əvvəl aldığı "07" markalı "Jiquili" avtomobili ilə adam daşımaqda gərdü. O zamanlar bu avtomobilə "Sovetin Mercedesi" deyilirdi. Qüdrətin gündəlik işi hər gün bir-iki reys edib kimlərsə kənddən şəhərə aparmaq oldu. Bu cür çətin həyata bir təhər öyrəşməyə çalışırdı. Və öyrəşdi də. Öyrəşdiyi həm də adı kimi çağırılan "Bilə"yə "Məşə" sözünün əlavə olması idi. Bu söz dostlarının təkidilə gəzməyə getdiyi İrənan Məşəhd şəhərindən geri döndəndən sonra adının üstündə qaldı.

Artıq toy məclislərində Məşəbilənin "Gülgəzi" havasına oynamasını bilməyən az musiqiçi tapırdı.

Məşəbiləni kənddə hamı xoşrəftar, həm də tamahsız, gözü-könlü tox biri kimi tanıyırdı. Son günə kimi heç kimə zəhmət haqqı olaraq verilecək pulun məbləğini dilinə gətirməmişdi. Kişilər qız-gəlini, arvad-uşağı ona etibar edirdilər. Hamı bilirdi ki, Məşəbiləni maşını səliqə ilə sürüb, adamı sağ-salamat mənzil başına çatdıracaq. Amma...

Onun bir gün bu işdən birdəfəlik uzaqlaşması çox gözənilməz oldu. Adamlar həm kədərləndilər, üzüldülər, həm də çox təəssüf etdilər. Kənd sakinləri onu və düşdüyü vəziyyəti uzun müddət kədərlə, yaxınları isə göz yaşları ilə xatırladılar. Həmin dəhşətli gündə Məşəbilə avtomobil qəzasına düşmüşdü. Qəzada öz Xədicəsi və qonşu ar-

vad dünya ilə vidalaşdı. Faciə, dər, kədər, itki,...üstəlik də buna görə Məşəbilə ömrünün beş ilini dörd divar arasında keçirməli oldu.

Azadlığa qovuşanda Məşəbilənin yaşı keçmiş, təqaüdə bir neçə il qalmışdı. Daha əvvəlki halı, əvvəlki şuxluğu yox idi. Amma oynamaq - rəqs etməkdə vərdişindən də əl çəkə bilmirdi. Heç getdiyi məclisdəkilər də onu rahat qoymurdular. Ondan xəbərsiz "Gülgəzi"ni çaldırır, durub gözləyirdilər. Məşəbilə qeyri-ixtiyarı yerindən dikəlirdi. Oynamağa başlayanda yüz, oturanda isə ikinci yüzü vurub, rumkanı kənara itələyirdi. Və bunu da hər kəs yaxşı bilir, daha bir "yüz" vurmasını heç kəs təkid etmirdi.

Türmə həyatından sonra Məşəbilənin əhvalından, əyin-başından, tör-töküntüsündən, səliqəsizliyindən,...ən azı ütsüz şalvar-köynəyindən, bulaşmış boynluğundan onun çətinliklərində yaşadığını görmək, bilmək, hiss etmək mümkün idi. Və artıq bunu kənddə onu tanıyan hər kəs bilir və danışırdı. Qızı və bir-iki yaxın dostu Məşəbilənin evlənməsinə təkid edib çətinliklə olsa da, onu razı sala bildilər. Amma eşidib sevinənlər "gəlin"in adını biləndən sonra bir o qədər təəccübləndilər. Məşəbilənin namizədi qonşu kənddə yaşayan Gülgəz adlı qarımış qız idi. Gülgəz onun sinif yoldaşı, həm də gənclik dostu Xəlil bacası idi. Xəlil Birinci Qarabağ müharibəsində şəhid olandan sonra Gülgəz uzun illər yorğan-döşəyə möhtac qalan anasının qulluğunu tutduğundan ərə getməmişdi. Yəqin ki, bu barədə heç düşünməyə vaxtı belə olmamışdı.

Məşəbilə ildə bir neçə dəfə dostunun ailəsinə baş çəkər, hər gedişi və apardığı pay-puşla onları yad edər. Gülgəzin adını eşidənlər Məşəbilənin ömrü boyu bu adda rəqs havasına olan sonsuz sevgisinə başqa bir səbəb tapmağa belə cəhd etmədilər. Hamı Gülgəzin onun gənclik seğisi olduğunu sübut etməyə çalışırdı. Məşəbilənin özü də arada bu deyilənlərə gülümseyir, həqiqət kimi qəbul etmək istəyirdi. Amma Gülgəzə olan sevgisinin belə tez, özü də bu cür olacağına isə heç özü də inana bilmirdi. Sonralar aylar ötdü, il dolandı, Gülgəz ona nəinki yeni həyat yoldaşı, çox çətinliklə dünyaya gətirdiyi tək oğlunun da anası oldu. Üstəlik də o həm də "Gülgəzi" havasına da əsl sahib çıxdı. Məşəbilənin məclisdə qollarını açması ilə Gülgəzi

öz qarşısında görməsi bir olardı və onların ətrafa sevgi saçan gözlərlə, bir-birinə məhrəm baxışlarla rəqs etmələri məclisin ən yadda qalan və günlərlə bitib-tükənməyən sözü-söhbəti olardı.

...Hər şey hamı üçün gözənilməz oldu.

Məşəbilənin ilk həkim müayinəsinə getməsi, bir müddət xəstəxanada yatması, sonra öz xahişi ilə illərin xatirələrini özündə yaşadan doqma ocağına dönməsi və günlərin birində isə bir əli atasının adını yaşadan oğlu Məmmədin, o biri əli onu bütün varlığı ilə sevmən, on dörd il onu öz "uşağı" kimi əzizləyən Gülgəzin əlində bu dünyaya əlvida deməsi heç bir ay çəkmədi.

...Bütün məclis həyacan içində idi. Uşaqılı-böyüdü hər kəs yerindən dikəlib musiqiçilərin oturduğu yuxarı başa boylandırdılar. "Gülgəzi" havası çalınırdı. Son il yarım ərzində kənd əhlinin eşitmədiyi bu hava hamını təsirləndirmişdi. Tədricən hamı ayağa qalxmağa başladı. Amma kimsə rəqs etməyə cürət etmirdi. Məşəbilənin yoxluğunu bilsələr də, sanki hər kəs möcüzə gözleyirdi.

Gənc müğənninin səsi isə Şadlıq sarayını başına götürmüşdü:

**"Bağa girdim üzümə,
tikan batdı dizimə.
Əyildim çıxarmağa,
yar sataşdı gözümə".**

Sonra baş verənləri məclis əhli hey-rət içində izlədi.

Əri Məşəbilənin ölümündən keçən il yarım ərzində ilk dəfə baldızı nəvəsinin toyuna gələn Gülgəz arvad birdən irəli çıxdı, qol götürüb rəqs etməyə başladı. Elə gözəl rəqs etdi ki, hamı bi-ixtiyar əl çalmağa, onu alqışlamağa məcbur oldu. Bir azdan məclis büsbütün alqışlara qerq oldu. Gülgəz əvvəlki tək ədalət baxışlarla biləyinə kimi örtülü əllərini xüsusi bir zərifliklə çiyinləri bərabərində oynadır, gözlərini qırpmadan qarşısındakı məchul nöqtəyə baxır, sanki qarşısındakı "Məşəbiləni" süzür, arada isə boynuna düşən örpəyi cəld hərəkətlə alınına kimi dartıb nazlıca-nazlıca dövrə vururdu. Əvvəlki vaxtlarda heç olmayan isə örpəyin tam örtə bilmədiyi ağ saçları və yanaqlarında şırım açan göz yaşları idi.

Məclis əhlinin yenidən və daha gur alqışları isə doqquz yaşlı Məmmədin eynən atası kimi oynamağına ünvanlanmışdı.

Lənkeran